RÉSIDENCE SUPÉRIEURE AU TONKIN
DÉPÔT LÉGAL


# Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

| BÁO | Một năm | Sáu tháng | Ba tháng | Một tháng |
|---|---|---|---|---|
| Các báo và | 6$00 | 3$00 | 1$50 | 0$50 |
| Các công-sở | » | 8$00 | 5$00 | 2$00 |
| Sáu tháng. | 3$00 | 3$50 | 3$20 | 3$20 |
| Ba tháng. | 1$50 | 1$75 | 1$60 | 1$60 |
| Một tháng. | 0$50 | 0$60 | 0$55 | 0$55 |
| | 9$00 | 9$00 | 3$30 | 0$60 |
| | 6$30 | 6$30 | 3$30 | 1$00 |
| | 6$60 | 6$60 | 6$00 | 3$00 |
| | 12$00 | » | » | » |

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-V. LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

DEPOT LÉGAL INDOCHINE N° 1818

ANNONCES
Décomptées à raison de 2 francs au centimètre de hauteur, sur 0m085 de large.
Une seule insertion. . . . 0$30 le cm.
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le cm.
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne.
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le cm.
On traite à forfait pour les contrats importants.


## Bộ tự-điển Đại-Nam ta đã khởi công làm

Từ khi cái ngọn lửa quốc-văn đã gọi là có nhóm rau nhóm bếp khắp trong nước từ người có học cho đến cả người không có học, từ người biết cầm bút làm văn cho đến cả người chưa đọc thông câu văn ai cũng đồng thanh nói: Có quốc-văn tất phải có tự-điển, có tự-điển mới mong thành quốc-văn. Dù chưa nghĩ tới cái cách-thức làm một bộ tự-điển phải thế nào, chưa ai tưởng-tượng được cái mặt mũi bộ tự-điển Đại-Nam ta sau này nó ra sao mà cái tiếng bộ tự-điển Đại-Nam trong khoảng mấy năm nay, chẳng những thường được đọc luôn ở trên các báo-chương, chẳng những thường được nghe nói ra ở cửa miệng các nhà học sĩ văn nhân mà nhiều khi ở những đám mây ông cụ già bàn luận với nhau trong làng xóm, mấy cậu bọc-trò nhỏ tán chuyện nhau trong trường học cũng thời hô chen có cái tiếng ấy trong câu chuyện luôn luôn. Coi thế thì đủ biết lòng người mình bây giờ thật đã nỗ nức về quốc văn, thêm thuồng về cái bộ tự-điển quốc-văn, bộ tự-điển Đại-Nam ta đến ngày nay thật đã là một vật như-yếu của người mình rồi, thật đã là một bộ sách ở nước mình phải có mới được, không có không đành. Mà thật thế, đã là một nước, một dân tộc, có một cái tinh-thần riêng, một cái phong tục riêng, một cái luân lý đạo đức riêng, một cách lịch-sử riêng, một cách sinh-hoạt riêng, những cái ấy bài đâu mà biểu-hiện ra, lấy gì mà lưu tồn lại, vốn đã sẵn có một thứ ngôn-ngữ riêng là thứ tiếng cha truyền con nối, đời nọ kế tiếp đời kia, không phải học mà hay, không đọi dạy mà biết; thứ tiếng ấy tức là cái kho chứa tinh-thần của cả một dân-tộc, nể-nếp của cả một nước, biểu-hiện ra cái tính tình, phong-tục, luân-lý, đạo-đức, cuộc lịch-sử, cách sinh-hoạt của cả nước ấy, cả dân-tộc ấy; khắp trong thế giới này, không luận là nước lớn, là nước nhỏ, là nước mạnh, là nước yếu, là dân-tộc hơn, là dân-tộc hèn, cũng đều có một thứ ngôn-ngữ riêng như thế; mà đã có ngôn ngữ thì tất phải có văn-tự để ghi chép lấy cái ngôn ngữ ấy; cái đời người còn thuần, việc còn giản thì chỉ có ngôn-ngữ mà chưa có văn-tự; nhưng đến lúc sinh-kế càng ngày càng đông, nhân-sự càng ngày càng phiền, thì ngôn-ngữ riêng của giống người nào, tất là có văn-tự riêng của giống người đó; ngôn ngữ là cái thứ để mà truyền đạt cái tinh-tình, phong-tục, luân-lý, đạo đức, cuộc lịch-sử, cách sinh-hoạt của một nước, một dân-tộc mình, mà văn-tự tức là cái thứ để mà phòng-thủ, mà duy-trì những cái đó cho khỏi trật-tắc, khỏi tiêu mòn; và lại phong-hội càng mở mang, giao-thông càng tấn-tắc, nước này cũng nước khác giao-dịch nhau, dân-tộc nọ với dân-tộc kia gặp gỡ nhau thì ngôn ngữ mỗi ngày tất có mỗi thêm ra, văn-tự lại cũng mỗi ngày mỗi thêm ra; lưu tồn lấy những ngôn-ngữ cũ mà sáp-nhập lấy những ngôn-ngữ mới là nhờ về tự-điển; một bộ tự điển tức là một cái bảo tàng-viện những ngôn ngữ cũ, một cái triển-lãm-thất những ngôn-ngữ mới của một nước, một dân-tộc vậy. Nói tóm lại thì nước nào, dân-tộc nào cũng có ngôn-ngữ riêng của nước ấy, dân-tộc ấy, đã có ngôn-ngữ riêng phải có văn-tự riêng, có văn-tự riêng phải có tự-điển; nước Pháp có ngôn-ngữ riêng của nước Pháp, văn-tự riêng của nước Pháp thì nước Pháp có một bộ tự điển Đại-pháp riêng; nước Tàu có ngôn-ngữ riêng của nước Tàu, có văn-tự riêng của nước Tàu thì nước Tàu có một bộ Trung-hoa tự-điển riêng, cho đến hết thảy năm châu sáu giống, trừ ra một số ít những sơn-man giã-man, có bộ-lạc mà chưa thành quốc-gia, có nhân-chủng mà chưa thành nhân cách thì chẳng kể làm chi, còn thì không có tiếng nói nước nào mà lại không có bộ tự-điển riêng của nước ấy. Nước ta trải mấy ngàn năm học nhờ viết mượn, có ngôn-ngữ mà không có văn-tự, là vì cái cảnh-ngộ, cái địa-vị ở chật vào một bên cái nước vừa lớn vừa mạnh vừa văn-minh tiến-tiến hơn mình, quyền lực, văn hóa cái gì cũng ở trong phạm-vi người ta hết, thành ra ngôn ngữ của mình tuy vẫn có mà văn-tự của mình không sao có thể mọc ra; tuy vậy mà tự hơn sáu trăm năm về trước, tự lúc ông tổ quốc-văn ta là cụ Hàn-Thuyên bắt đầu làm thơ phú bằng quốc-ngữ, ở nước ta cũng đã nảy ra có một thứ văn-tự lấy nét chữ Tàu mà ghép lại thành chữ, gọi là chữ nôm; ấy cái lẽ tự-nhiên, hễ đã có ngôn-ngữ thì phải có văn-tự, đã có cái sức mạnh ngăn-trở thế nào cũng không thể làm cho thôi mầm đứt rễ lần được. Có lẽ cũng bởi văn-tự của ta nó đã có cái sinh-cơ bồng bột tự bao giờ đến giờ như thế, nên đến lúc có các mục-sư Âu-châu sang ta truyền giáo, đặt ra thứ chữ ghép vần là chữ quốc-ngữ bây giờ để dịch tiếng ta, thì từ đấy đến nay cứ mỗi ngày lại thêm lực mỗi lần rộng mãi ra, mỗi ngày cái cơ sở mỗi bền vững thêm lên, cho đến ngày nay công văn từ-trát trong nước, sách vở trước tác trong nước toàn dùng quốc-âm mà viết bằng thứ chữ ấy cả, suốt trong Nam ngoài Bắc, trong khoảng vài chục năm nay báo quốc ngữ đã có đến non hai chục nhà, sách quốc-ngữ đã có đến hàng vài trăm bộ, tưởng như thế là cũng đã có thể tự hào mà nói một câu với thiên-hạ rằng: ta bây giờ không phải học nhờ viết mượn như xưa; ta có ngôn-ngữ mà ngôn-ngữ của ta cũng đã có văn-tự rồi. Nhưng gọi là có văn-tự thì có, mà văn-tự đó chưa có một bộ tự-điển thì e những tiếng cũ có ngày sao mãng hết, những tiếng mới không lấy gì làm cái cơ quan điều-bổ, làm cái chuẩn đích noi theo, một thứ văn tự thế chưa có thể cho là thứ văn-tự thành lập bẩm hoi được. Ấy bộ tự-điển bây giờ sở dĩ cần cho người mình là vì thế, lòng người mình sở dĩ thêm-thuồng về bộ tự-điển là vì thế. Người mong có một bộ tự-điển đã lâm, người nói nên làm tự-điển cũng nhiều mà mới bắt đầu đây, tự hôm 26 Août là hôm hội Khai-trí tiến-đức họp kỳ hội-đồng quản-trị vừa rồi, trong hội đồng mới tổ-chức thành một bộ biên-tập để khởi thảo cái bộ sách rất cần cho người mình, đã bao lâu nay ai cũng mong có mà ai cũng nói nên làm đó, đáng mừng thay! Song, một cái việc quan-trọng như thế không phải cái tâm lực năm, ba người cái công trình một hội, một đảng có thể cán đáng nổi, muốn cho được hoàn-toàn, còn cần phải có khắp quốc dân ta cùng góp một phần nghĩa-vụ vào đây mới được. Trong một kỳ sau sẽ xin kể rõ cái cách thức làm một bộ tự điển đó và những điều cần phải nhớ có cả quốc dân chung sức là thế nào.

T.

## Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

*Bordeaux, ngày 30 Août 1923*

**Kỷ niệm ông Renan**

Ngày hôm nhà nhật này, quan thủ-tướng Poincaré sẽ đọc một bài diễn-văn kỷ-niệm ông Renan tại Trégnier.

**Quan đại-tướng Gourand**

Quan đại-tướng Gourand đi phái-bộ Mỹ chưa đi trở về.

**Hội Vạn-quốc**

Ngày thứ năm này, tòa trị-sự hội Vạn-quốc sẽ hội-nghị.

Ngày thứ sáu, thì sẽ khai cuộc hội-nghị quốc-tế đe chánh-phủ Pháp triệu-tập để trừ các thứ sách vở và tranh vẽ dâm-ô.

Các báo đều nhắc lại rằng việc ấy nước Pháp đề-xướng lên từ năm 1910. Sau nước Anh có xét đến việc ấy, mới bàn với nước Pháp triệu-tập một cuộc hội-nghị tại Genève, do nước Pháp chủ-trương.

**Việc nước Đức**

Chánh-phủ vẫn tự-tuyệt có thương lượng với nhau để ổn-định tiền công thợ mỗi giờ 580 marks.

Ở Aix la Chapelle có tin gởi đến nói rằng quan Thống-chế Hindenburg, đại-tướng Mackensen, và hoàng-thân Rupreclt de Bavière, đương tổ-chức một ngày hội kỷ-niệm cuộc chiến-thắng Sedan ngày xưa. Có các hội vệ đảng Quốc-gia về và đảng thân Phổ tán trợ vào việc ấy. Các báo nước Pháp có nói: Xem việc ấy thì biết viên thủ tướng Stresemann chưa điều đình cho các viên lĩnh-tụ các chánh đảng biết đồng-tình với cái chánh-sách ngoại-giao của mình vậy.

**Việc nước Hà-lan**

Nước Hà-lan đương dự bị để mừng ngày kỷ-niệm lần thứ 25 việc nữ-vương Wilhelmine đăng-quang.

*Cavite ngày 29 Août 1923*

**Âu bay rơi**

*Tin Londres.* — Một chiếc tàu bay Pháp rơi ở gần Westmalling. Một người chết, chín người bị thương.

**Ấn-độ với Hồi-hội**

*Tin Ấn-độ.* — Người Ấn-độ và người Hồi-hồi quấy rối với nhau. Việc chở thu-lần phải hoãn lại.

## MỘT CÂU CHUYỆN KỲ QUẶC

Một nhà trinh-thám nước Anh mấy năm nay có sức nghiên-cứu lắm lắm, và tin rằng linh-hồn người ta có thể giao thông được. Mới đây nhà ấy nói rằng linh-hồn của một nhà quí tước nước Anh Lord Northcliffe mới chết rồi, người bảo tin rằng: nếu tâm-linh người ấy không đổi mới lại, thì rồi đây toàn cả loài người sẽ mắc phải đại-kiếp, cái đại kỳ có lẽ to hơn cuộc đại-chiến Âu-châu mới rồi. Linh-hồn nhà quí tước ấy lại nói thêm rằng: « Người Mỹ chế hại vì bay da mang, mà chính ta đây cũng bị đối xử lắm cũng vì thế, vì da-mang làm thế tâm-linh không khỏi nào được nghỉ-ngơi, mà vật-chất tiến bộ bao nhiêu, lại càng làm cho trí-tuệ lẻ lắp đi, loài người đã mất hết trí tuệ rồi, thì tại-vạ nhân đó mà sinh ra. » Vị quí tước ấy là Arthur cũng tới rằng linh hồn quí tước Lord Northcliffe báo tin cho mình, cũng mách trước rằng không bao lâu nữa thì đại kiếp sẽ đến.

## Tin Trung-hoa

*Ngày 22 Août 1923*

**Hương-cảng đặc-điện**

Tôn đại-nguyên-soái sai Cha-bối-Đức đến Lý-liệt-Quân đến Quảng-đông Trình-Tiềm thay Tôn đại-nguyên-soái tới Đông-giang làm Liên-quân tổng-tư lệnh.

**Tin Bắc-kinh**

Bọn quân cảnh ở Bắc-kinh đòi lương, tình thế sắp bạo-liệt. Tào-Côn điện cho Phùng-ngọc-Tường và Vương-hoài-Khánh đáng lên để duy trì. Có tin đồn rằng chỉ trong ngày hôm nay sẽ phát lương.

**Vấn-đề tuyển cử**

Hàng-binh-Kỳ nói chuyện với mọi người rằng nếu trong 20 ngày nữa mà cái vấn-đề tuyển-cử, vẫn chưa giải-quyết thì sẽ thống đốc cái phương châm cấp tiến. Nghe câu nói có ý muốn dùng quân-sự.

**Việc đổi lương**

Những quân-đội đóng tại Tây-uyển và Bắc uyển ở Bắc-kinh sắp vào thành đòi lương, chân dân đều lấy làm sợ hãi. Vương-hoài-Khánh và Phùng-ngọc-Tường đã điện cho Tào-Côn để hỏi cách duy-trì.

**Tin Cao lăng-Uất**

Cao-lăng-Uất khẩn-thành với Ngô-đục-Lân sang Bảo-định yết kiến Tào-Côn để báo các cái tin quân-cảnh đòi lương tại Bắc-kinh, và hỏi cái phương-pháp nên làm thế nào.

**Tin Cố-duy-Quân**

Cố-duy Quân trông thấy hiện-tượng nhiều việc rắc-rối, có ý lấy làm hối hận về sự mình vội vàng quá, chưa chi đã chịu nhận chức.

**Tin Trương Hồ**

Trương-Hồ điện cho Cao-lăng-Uất xin khoan-hạn cho mấy hôm nữa, rồi sẽ nhận chức, nhưng Cao-lăng-Uất vì tình-thế cấp bách, không thể trì diên được, bắt phải bọn ngày quyết định ngay.

*Ngày 23 Août 1923*

**Hương-cảng đặc-điện**

Dương-bỉ-Mẫn đã sang Đông-giang Lâm-Hổ sai người đến yết-kiến Lý-liệt-Quân để nghị về việc tiến đánh Giang-tây.

**Tòa Nội-các mới**

Trương-Hồ lâm tái-chính tổng-trưởng ; Viên-thiên-Minh làm nông thương tổng-trưởng ; Kim-thiện-Tăng làm tục-quản tổng-trưởng kiêm lý bộ-vụ ; Thẩm-Kông-Chiêu làm tài-chính thứ-trưởng. Còn giáo-dục-bộ thì nghe đâu Bành-quốn-Gi đã đang vận-động muốn phục chức.

**Đặc biệt hội nghị**

Ngày hôm qua, tòa Nội-các đã khai một kỳ đặc-biệt hội nghị về việc Lâm-Hổ thi quyết định đe nội vụ bộ, tài-chính-bộ, lục quân-bộ và giao-thông-bộ về càng với ngoại giao-bộ mà nghĩ cách đối phó.

**Tin Hồ-nam**

Đam-diêu-Khải nhận ai ấn Hồ-nam tiết-trưởng kiêm tổng-tư-lệnh. Triệu-đích-Hằng lãnh chức bộ-hiến quân-đội để mưu sự phản-đối.

## CÁI VẤN-ĐỀ NHA-PHIẾN Ở THẾ-GIỚI NGÀY NAY

Hiện nay nhiều nước đương gia công tảo trừ cái nạn nha-phiến chung các phết ở nha phiến thế ra. Cứ theo như một cái biểu tổng-kê của Hoa-kỳ, thì số các chất ấy của mấy nước tiêu thụ, tính cả dồng ra mỗi năm mỗi người như sau này: Nước Ý, 64 milligrammes; nước Đức 128 milligrammes; nước Pháp 194 milligrammes; Hà-lan; 226 milligrammes. Hoa kỳ 2gr. 322, nghĩa là ba mươi sáu lần hơn nước Ý.

Các chất ấy xuất sản ở đâu? Ấn-độ, Ba-tư, Á-rập, Thổ nhĩ-kỳ Trung-hoa. Riêng xứ Ấn-độ trong năm 1919-1920 cũng sản ra 971 tấn nha-phiến.

## Chuyện kỳ khôi

**Mấy hạng người**

III

**Mẹ sắm-sửa cho con đi làm phương xa, sau khi đã khuyên nhủ con đủ mọi điều, mẹ lại dặn thêm một câu rằng:**

Bạn bè con nên cẩn thận, người hạng có bạo rượu chè, còn một hạng người ngoài mặt trông ra đạo-đức mô-phạm, mà trong bụng rất là nham-hiểm bất lương. Hạng người ấy nói rất là ngọt ngào, đáng bộ như mi, chơi với ai cũng khéo làm thân thiết như ruột thịt, đi đâu những lúc người ta bỏ cơ vỡ ý, mà lừa đảo tiền của, quyến dỗ vợ con của người. Hạng người ấy chính là phường giả đạo-đức, con khá nên cẩn thận giữ mình.

Nhà quê.

## NHỮNG BẬC THẦN-ĐỒNG XƯA NAY

Các báo nước Anh có đăng tin một bậc thần-đồng Hoa-kỳ tới Leandrea vừa mới rồi. Mười bốn tuổi, người ấy đỗ tú-tài văn-chương, và nói được mười thứ tiếng, và nói hoặc hiện dụng ngữ.

Các bậc thần-đồng như thế, xưa nay thiên-hạ kể cũng nhiều.

Sau đây nhớ tên ngài nào, xin kể tên ngài ấy.

Ông Macaulay (Anh) lên tám tuổi đã viết được một quyển sử.

Ông Byron (Anh) lên 10 tuổi làm nên những bài thơ cảm tình chứa-chan.

Ông Basso (Anh) lên 10 tuổi đỗ tiếng và triết-học.

Ông Dante (Ý) lên 9 tuổi đã làm được thơ.

Ông Le Tasse (Ý) được nêu thưởng đã nổi tiếng lên 7 tuổi đã viết văn Latinh thông-hoạt.

Ông Mirabeau (Pháp) lên ba tuổi đã biết diễn-thuyết, lên 10 tuổi đã có sách xuất-bản.

Ông Pascal (Pháp) lên 15 tuổi đã soạn sách về kỷ-hà học.

Ông Ampère (Pháp) lên 12 tuổi nổi danh về số học.

Ông Mozart (Áo) lên 6 tuổi đã soạn được bài đàn.

Còn như nước ta thì có cụ Nguyễn-Hiền đỗ nhà Trần năm 15 tuổi đỗ trạng-nguyên, cụ Nguyễn-trang-Ngạn đỗ tú-tài năm 12 tuổi đã đỗ hương-cống, cụ Lê-quý-Đôn đỗ bậc Lê năm lên 20 tuổi đã nổi tiếng hay chữ, cũng là những bậc thần-đồng vậy.

## MỘT PHÉP LÀM MƯA

Năng lên mà xếp mưa, mưa xuống mà thấy tanh, đó là một sự khoa-học trong đời người. Xưa kia ai cũng tưởng rằng việc ấy là quyền riêng của Tạo-hóa, bây giờ có hai nhà khoa học đã thí-nghiệm mà nói quyền riêng ấy ai cũng có thể làm được. Hai nhà khoa học ấy đã làm thế nào mà thành-hiện rồi. Phép thí-nghiệm như này: thỏ chế nhỏ vào thể bầy rồi bay lên tận cao trước điện khí vào cái rồi tung lên trên mây, cái ấy làm bụi cho hơi nước đông lại, rồi xuống làm thành ra mưa.

Hơi nước hợp lại mà thành mây, mà trong cái hơi ấy thì có điện-khí đông-loại (âm điện) vẫn thường xung đột với nhau, rồi lại bị không-khí ngăn cách ra, cho nên không đông lại mà thành mưa được, bây giờ lấy cái cát có dương điện-khí hòa lẫn vào hơi nước ấy, thì hơi nước ấy hợp với cát, phải tan được với không-khí, rồi đông lại mà rơi xuống thành mưa.

Khi hạt mưa ấy rơi xuống lại hợp với hơi nước khác mà thành ra hạt mưa to; theo như lời hai nhà ấy nói, thì 80 pounds cát hợp với 15.000 voltz điện, thì mưa tuông khắp hai dặm đất vuông. Nhưng chỉ tiếc rằng phép làm mưa như thế, thì phải đợi khi nào có mây ở âm, chớ lúc trời quang mây tạnh thì không làm được.

## VĂN UYỂN

**Thầy mô vịnh**

Một bên trường học một bên chùa,
Có tăng đồng-dưa lẫn tiếng thừa.
Công quê nước nhảo nhờ vài tiền,
Cương-thường nhỏ mọn phận thầy trò.
Bác cho tiy nhà hèn chăm học,
Cả kẻ sư đây cũng muốn tu.
Tu được tu nhân ta rất mực,
Vào ra trời phật lại ưa nhìn.

Đinh Hồng

**Nhớ bạn**

Nước biếc non xanh bóng xế vàng,
Nhìn phong-cảnh tớ lại thêm thương.
Ấy ai tri-kỷ ngoài muôn dặm,
Sẻ mối sầu chung để mấy vương.

Hạ-tuấn-Đài

**Thôn-nữ tự-thán**

Trách xuân riêng giận cho mình,
Bèn khuya chong bóng mối tình càng đong!
Trên bàn gương sách lung tung,
Quanh nhà cỏ ốc tiếng trùng kêu sương.
Sóc-phong lay động mành mành,
Thấy giăng mà lại bẽ-bàng cho thiếp.
Chẳng giang-sơn cũng phong-trần,
Gỏm thay con Tạo xoay vần cũng hay.
Giăng sinh trong nước non này,
Gặp khi thái-bình được ngày khác khoa.
Nghĩ mình cũng thực nữ-nhi,
Cũng nhem cũng cũng cũng như người hèn nhà.
Một mình nương-náu phòng khuê,
Sánh đâu kinh-sử kém gì cổ đàm.
Thông huyền ưa đặt trên đầu,
Văn-chương thiếp học Lý-Tiêu ở Ô
Rườm rà chẳng quế chẳng hoa,
Trên anh với chị, dưới em với mình.
Hiếu xưa ở chốn Ha-Hành,
Vào trường Nữ-học tập tành hết ngày.
Những mong luyện tập dần dần,
Đem tư-tưởng mới giải bày đồng-bang.
Mỏng manh hễ mọc càng cao,
Phấn son gớp với mây tàn học lê.
Nào bay lẫn-lộn việc nhà,
Lòng tư-tưởng ấy hòa ra đời thường.
Bất nghiêm thay việc tâm-tang,
Quản bao giải giữ chăm sương mình ơi!

Xuân thu mấy độ đổi thay,
Mối riêng cũng nghĩ cũng nay nỗi lòng.
Ngàn cây hai chữ tài-tình!..

Tú-khoan, Lê-thị-Thiệp

## SỐ TIỀN PHẠT CỦA MỘT TOA THẨM-PHÁN

Trong bảy năm mới đây tòa thẩm-phán ở New-York coi riêng về các việc xe ô-tô đi lại thì chỉ công khố 3 triệu bạc-viên tiền phạt, tính ra hơn 40 triệu quan tiền nước Pháp.

Tuy vậy số tiền phạt mỗi người phạm pháp cũng không có gì là nặng. 35 tiền phạt trong năm 1922 tính ra cũng mỗi người có 8 đồng. Nhưng cái số người phải phạt nhiều lắm. Từ năm 1915 đến giờ số người phạm tội phải đem đến tòa xử cả thảy là 150.000, cái số ấy cũng gần bằng số người có giấy cầm máy ô-tô ở New-York. Cái số tiền phạt về sự cầm máy ô-tô không phải phép to như vậy, chẳng là số người bị phạt về sự cầm máy không phải phép lấy tới bao nhiêu?

## Cuộc thi thơ

(Các học-sinh Quốc-tế-sĩ)

### Thơ thi

DLXVII

*Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,*
*Đạo thánh vị chưng biết mở vòng.*
*Điềm ứng hà sơn khoe đất Bắc.*
*Dòng trời Thái Tử khắp trời Đông.*
*Di luân gươm mác trong bờ cõi,*
*Đạo học lâu đài tựa núi sông.*
*Vận hội năm trăm đà mấy hồ?*
*Muốn tới gió mát nếp xưa phong.*

D X III

*Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,*
*Miếu dựng từ xưa lý Thánh tông.*
*Mến nhận cung-vương rất tiếp cả*
*Bèn truyền trò-dậu khải nhanh nồng.*
*Dòng trời đạo học quanh trời đất,*
*Cội chăng luân thường vững nước sông,*
*Những cảnh tưng phô oi đa-tá*
*Giữ gìn cho để dấu rêu phong.*

Lê-văn Lâm
Làng Phú-viên, Thái bình

LXIX

*Nghìn năm đô đất Thăng-long*
*Miếu thành dấy đến cõi Á đông.*
*Bài rã càng tươi, Tứ Tử khải:*
*Trời y ấm lệ nhạc bắc âm chung.*
*Dòng trời đạo học quanh trời đất,*
*Mở buộc cương thường nêu nước sông*
*Trải đến muôn năm hưởng khoẻ được,*
*Nhà nhà phải giữ nếp nho phong.*

Lê thi-Năm
Làng Phú-viên, Thái bình

DLXX

*Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,*
*Miếu sở gây nên đã mấy đông.*
*Trước ấn nắt Nành, cao chót vót,*
*Quanh miền sông Nhị trong mênh mông*
*Cung tường Đông Lỗ còn nguyên đó,*
*Phong cảnh Tây hồ để xứng không?*
*Nhân bảo những người chơi cửa khổng,*
*Giang-sơn mở mặt đang mà trông.*

Lạc xuyên, Nam Rượu
137 phố nam, Rượu, Nam-định

DLXXI

*Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,*
*Miếu sở còn ghi chốn Nhị-Nùng.*
*Đông lễ thừ hương nêu nếp cũ,*
*Nam chầu khoa giáp vẻ gương trong*
*Bia treo sen đỏ vàng như tạc,*
*Bia chêm rêu xanh đã chứa phong.*
*Dân đã trải bao phong cảnh mới,*
*Cung tường nay vững vời non sông.*

Phạm-đoàn-Lộ
Mahoen Phạm văn Phi, Vinh

DLXXII

*Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,*
*Đạo Khổng còn ghi nghĩa nát sông.*
*Bể học khơi sâu dòng nước biếc,*
*Cang tường cao ngất đỉnh non Nùng.*
*Cương thường chung mối trời Âu Á,*
*Kỷ niệm riêng bia đất Lạc Hồng.*
*Trải mấy xuân thu hương khói tỏa,*
*Một nền lộng lẫy bóng gương trong.*

Đỗ-trần-Sán
Tỷ rượu Thọ-khuê, Hoàn-long

DLXXIII

*Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,*
*Nước có tinh thần giáo có công.*
*Trải bốn đời triều tôn đạo Khổng,*
*Dạy hai mươi triệu giống nhà Hồng.*
*Văn-minh rộng mở vùng Hoa-hạ,*
*Khoa giáp tô nên vẻ Nị Nùng.*
*Muốn hỏi phê hưng cơ tạo-hóa,*
*Quanh tường cây cỏ trận thu-phong.*

Nguyễn-văn Anh
59, Boulevard Doudart de Lagrée
Hanoi

DLXXIV

*Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,*
*Văn miếu trơ trơ gội đỉnh Nùng.*
*Bảng điện chép chơn qua cạnh vách,*
*Hương nghề ngào ngạt nức bên tường.*
*Hai vùng nhật nguyệt còn kim cổ,*
*Chín bực cung tường nhớ lỗ tông.*
*Mới biết địa cầu hay nỉ nhỉ,*
*Xoay đi xoay lại lại triều đông.*

Cát quang-trừ, Phú-doãn, Hanoi

DLXXV

*Nghìn năm văn vật đất Thăng long,*
*Tôn giáo lưu-truyền cõi Á đông.*
*Nền cũ gây nên Lê với Lý.*
*Khí thiêng đúc lại Nhị hay Nùng.*
*Định suy đã trải thay nhiều lớp,*
*Lễ nghĩa còn trông để một dòng.*
*Lần hần dân hun lại thế nữ,*
*Hỏi người để định biết hay không?*

Lê mộng Đăng
Làng Nhơn-xá, Hà-nam

DLXXVI

*Nghìn năm văn-vật đất Thăng long,*
*Miếu đấy ai đi bỏ lạ làng.*
*Kia đấy bia Lê kia cột Lý,*
*Vẫn còn sông Nị, vẫn non Nùng.*
*Đường trên cửa đạo đời suy thịnh.*
*Cảnh mặc dòng nhơ buổi vắng đông.*
*Phảng phất nhân phẩm đâu ấy tá,*
*Hết hương cố-quốc tấc lòng chung.*

Nguyễn-Hữu-Bông
Làng Yên-quyết, Hà-đông

DLXXVII

*Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,*
*Danh thắng trời Nam cõi Á đông,*
*Trải mấy bể dương đổi tự tang,*
*Biết bao danh tướng dấu còn phong.*
*Nửa nghìn Nhị thủy trong như ngọc,*
*Một dải Nùng sơn ngất giữa không.*
*Nam sử còn truyền nhiều thông chí*
*Bắt thiên niên cõi là an anh-hùng.*

Nô-si. Kha cam-nhi, Huế

DLXXVIII

*Nghìn năm văn vật đất Thăng long*
*Miếu Khổng xưa nay đạo phải sùng.*
*Khuê các một tòa nêu giáo-hóa.*
*Hà-đông muôn thuở rạng hoa-phong.*
*Ai sơn Nùng lĩnh trời đòi ngỏ,*
*Nhị thủy Thù-xuyên nước một dòng,*
*Giá Á mưa Âu xao xác mấy,*
*Cung tường phải mỹ đổi thanh không*

Phước-khương Chúc-thị
Đồng-khánh trường nữ-sĩ, Huế

DLXXIX

*Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,*
*Đạo Khổng truyền từ bắc đến đông.*
*Khuê các một tòa nêu đạo thống,*
*Hà-đông muôn thuở rạng hoa phong.*
*Ai sơn cảnh tượng non như tạc,*
*Nhị thủy dòng dẫn lan nước hợp đông.*
*Từng trải xuân thu mưa gió mấy,*
*Cửa nhà phú-mỹ vẫn tôn sùng.*

Hàng-thị-Huyền, Đồng-khánh, Huế

DLXXX

*Nghìn năm văn-vật đất Thăng-long,*
*Văn-miếu đi-truyền trải mấy đông.*
*Bia nọ treo gương người đỗ-đạt,*
*Luân kia điểm mặt đấng anh-hùng.*
*Giang sơn bền vững vì ai đó?*
*Non nước trong xanh phải đấy không?*
*Giá cuốn mưa tuôn dòng khói tỏa,*
*Khắp Trung Nam Bắc vẫn tôn sùng.*

DLXXXI

*Nghìn năm văn-vật đất Thăng long,*
*Mỗ mặt non sông giống Lạc-Hồng.*
*Sáng lập kinh thành nơi hải Bắc,*
*Về đành vương-bá khắp vùng Đông.*
*Bao phen phong vũ bia còn đó,*
*Trải mấy tang-thương miếu vẫn sùng.*
*Non nước còn đài gương sáng tỏa,*
*Di luân cột cái vững như đồng.*

DLXXXII

*Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,*
*Trải Lý Trần, Lê dấu một lòng.*
*Xã tắc ngàn năm nền quốc tộ,*
*Cương-thường lồng lẫy trận nhơ-phong*
*Gương trong vẫn để bên sông Nhị,*
*Bia đá còn treo cạnh núi Nùng.*
*Ngọn sóng lấy trào lay chuyển mãi,*
*Càng thêm rực rỡ nghìn luân chung.*

Lê-duy-Bích
58, Rue des Paniers, Hanoi

## MỘT CUỘC HÀNG KHÔNG TỰ NỮU ƯỚC ĐẾN BẮC-KINH

Quan phó tư-lệnh bộ tư quân hàng không nước Mỹ là ông Mitchell vừa đến thuyết ở Philadelphie hôm 12 tháng 8 mới rồi, rồi trong khoảng đường từ Nữu-ước đến Bắc-kinh không bao lâu có thể phi-hành mỗi được, chỉ khách tải hàng, chỉ trong sáu mươi nhăm giờ có thể an-nhiên đại đáo được. mỗi người khách nước tính phải trả tiền cước tới 1.200 đồng vàng Mỹ; hiện đã có một cái công-ty trách việc ấy. Các địa điểm đáp máy bay xuống đã chọn định ba chỗ 1. Winnipeg, 2. Nome, 3. Amur River, để trắc lượng bọn đồ đưa đẩy, xong cả rồi, sau này định có bay qua rất các chỗ buyên bề nước Tàu, dự tính trưa ngày thứ năm ở Nữu-ước xuất phát thì năm giờ chiều ngày thứ hai tuần lễ sau ở Bắc-kinh, nếu đi từ Bắc-kinh bay đến Thượng-hải nữa thì thế ngày thứ hai tới.

## Tin sau cùng

HAVAS

*Paris ngày 29 Août 1923.*

**Mấy phái viên nước Ý bị giết**

*Tin Athènes* — Có người không biết tình đâm là gì giết mấy viên trong phái bộ nước Ý đại hội-đồng ấn định đường cương-giới nước Albanie.

**Bắt đầu hội-tinh**

M. Rey, chủ-nhiệm công-ty Compagnie Générale d'Extrême Orient mong thường độ ngũ ngày Bắc-đầu hội-tinh.

## VIỆC HANOI

**Thời - tiết**

7 giờ 30 độ
15 giờ 33 độ

Giá hạn. — Kể từ ngày 31 Août 1923, giá hạn ở khe Nhà-nước định » 8 f. 70.

Thị-giá quốc-trái. — *Ngày 31 Août 1923* 3°/₀ 57 45. — 5·/· 1915 1916 75.02 — 4/ 1918 62.40 — 5·/· 1920 91.70 — 6·/. 1920 88 60

Tin tàu. — Tàu *Commissaire Pierre Lecoq* tới Saigon ngày 31 Août 1923.

Quan Thống-sứ đi kinh-lược. — Đến sáng mai quan Thống-sứ sẽ đi ô tô lên Cao bằng xem xét những sự tai hại ở tỉnh ấy vì trận lụt vừa rồi là thế nào. Ngài đi chừng 4, 5 hôm thì về.

Tòa án Cai trị. — Tòa án Cai-trị để ngày thứ tư 5 Septembre 1923 hồi 8 giờ sáng họp tại Tòa án Hanoi. Trong các việc sẽ xét tại hội-đồng thì có:

Công-ty đầu hỏa Haiphong xin giảm thuế môn bài.

M Laure buôn bán ở Fort-Bayard xin giảm thuế môn bài.

Mấy nhà lấy buôn ở Hanoi xin giảm thuế môn bài.

Mấy hiệu buôn tạ ở Hanoi xin giảm thuế môn bài.

Việc Sivella và Gaussin kiện chính-phủ Đông-pháp.

Việc mấy hộ Trung-hoa xin giảm thuế môn bài.

Việc hiệu Quảng hưng-long xin giảm thuế môn bài vân vân.

**Một tin trong học-giới.** — Đến ngày khai trường này, các ông giáo-học và trợ-giáo các nơi đổ đến hơn ba trăm rưỡi người, có ông đang ở trong chầu mà đổ lên lại mạn ngược: Hi-giang, Sơn-la, vân vân; có ông ở trên lỵ lại đổ về Trung-châu. Dịp tà xưa nay quen thấy các quan có lỗi thì mới phải đổi đi Yên-bái, Vĩ-nha, Chân-yên, Phú-lương, vân vân cho nên nào bây giờ thấy các ô-g giáo đang ở trường Trung-châu mà đổi đi những nơi biên-thùy, thượng-du thì không mới biên-thùy, thượng-du thì không mới lấy làm lạ. Không phải thế đâu, nay vì theo như lệ mới của nha Học-chính thì phàm những giáo-sư ba mươi tuổi trở xuống bất cứ là giáo-học hay trợ-giáo đều phải lần lượt đổi đi thượng-du và các vùng nhà-quê cả, có khi cũng đày học giỏi lại càng phải đi xa. Sở Học-chính định như vậy là để cho học-trò thượng-du cũng được thấy giới dạy học và các thầy ở các nơi chưa có từng trải tấm cũng được ở gần những ông đốc đưới trung-châu mà học lấy nghề mình cho giỏi thêm.

Nhân vì sự thuyên-chuyển lý mà bà quán có nhận được nhiều bài đăng báo tỏ tình mến-tiếc các ông giáo, nếu mỗi ông đi mà lại đăng một bài thì trong báo chuyển này có đến non bốn trăm bài. Những bài của các ông lại cho không thấy đăng hết thì xin cho lấy làm lạ. Vậy bản-quán xin thay lời tất cả các nhà lại cảo ở các tỉnh mà chúc các ông thuyên đi nơi nào cũng được nhiều học-trò giỏi cũng như ở trường cũ và chúc các ông khác cũng tập được nghề mình cho giỏi thêm lên thì học trò sẽ được nhờ cơ lắm.

* * *

Các trường đạo trung-ương Hanoi năm nay không tuyển học-trò mới, vì trường hàng Vôi nay mai sẽ phá đi làm lại, bao nhiêu học-trò trường ấy sẽ xuống học tại Sinh-từ cả, vì thế mà nghe đâu trường Sinh-từ cũng không nhận học-trò mới.

Trường hàng Vôi phá đi rất phải, vì nó không hợp thể thức vệ-sinh chút nào, việc lấy bằn-bảo để nhiều lắm nói đến. Thế mà từ khi lập trường đến nay kể cũng đã đến mười lăm năm nay rồi.

Vì thế mà các trường đạo Bắc với đạo Nam, học trò mấy hôm nay đến xin học đông lắm, từ sáng đến chiều người chen chân mà không vào hết được, mà đưa đơn xong đã chầu là được học đâu, lại còn phải thi mới được học. Như vậy thì các trường tư-thục còn đông học-trò nhiều.

Giáo sư bắc trong-học. — Có tin rằng ông Đỗ-Đăng, cử-nhân Khoa học là tiên-lăng quan nguyên Án sát Đỗ-Các đỗ Bắc-ninh được bổ giáo-sư bực trung-học người Pháp, vì ông có nhập tịch dân Pháp.

Trong các sinh-viên trường Cao-đẳng sư-phạm mới đỗ tốt nghiệp kỳ thi vừa rồi thì có ông Hoàng-ngọc-Phách được bổ giáo sư bậc trung-học tại trường Nam-định. Kể từ vụ khai trường này, Ông Phách đến mai thì sẽ xuất Nam. Bảo-quán có lời mừng ông và chúc ông thượng lộ bình an.

## Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hỏa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con.

3502

**Xe-lửa đâm người lấy chết người** — Chuyến xe-lửa chở hành khách đêm hôm thứ năm 30 Août ở Hanoi đi Bến-thủy nghe đâu chết hai người đàn ông, một người 18 tuổi ở ki-lô-mét 121 + 370; một người 22 tuổi ở ki-lô-mét 121 + 434 về hạt Ninh-bình.

Chưa rõ hai người lấy tại làm sao mà bị hại như thế, hay là lấy làm chơi trên đường sắt rồi ngủ quên chăng?

**Trường Pháp-Việt Tiên-tịch.** — Đến ngày thứ hai 3 Septembre này mà đi, trường Tiên-tịch ở phố Bourrée, số 4, lại học hai buổi.

Ai xin vào học thì nên nộp đơn đến ông đốc-trường. Đơn xin học thì phải khai đúng tuổi như giấy khai sinh. Đơn xin học phải do phụ-mẫu, anh hay người đỡ-đần nhận xin. Làm đủ thể-lệ như thế là để tiện cho giấy nhận-thực khi người học-trò nào thôi học muốn xin vào trường nhà-nước. Vậy học sinh ai muốn xin các lớp đến theo thể-lệ ấy.

Tiến-ích trường lại cảo
4, Rue Bourret, 4
(Sau Ngõ trạm)

Lễ phát thọ. — Sáng hôm mai hồi 8 giờ, tại tòa Thượng thẩm sẽ có lễ việc bộ. M. Rezé là quan Biện-lý ở tòa án tỉnh Vlah-long (Saigon) mới được thăng chức lên làm phó Chưởng-lý (Substitut général) làm lễ phát thọ để nhận chức mới.

Tòa Thượng-thẩm. — *Việc bồi-lý.* — Việc M. Tờ nhiếp-Hiu nguyên tri-huyện ở huyện Ân thi tỉnh Hưng-yên bị thua về việc ăn tiền của những người mất trộm trâu và những người giết trâu quê mà trong hồi đã đăng trước thì sau khi đã nghe luật-sư bên bị cãi rồi tòa cho hoãn đến thứ năm sau sẽ nghị án.

*Giả mạo.* — Có mấy người làng tên Vũ xuân-Thanh là lý-trưởng muốn đi Saigon làm phu. Song bỏ mẹ những người lý đồng muốn cho đi giữ thế tây thân lại. Tên lý-trưởng tham lễ làm thế giả phát ngay cho những người lý đi Saigon. Tòa Nam án tỉnh Thái-bình phạt tên Vũ-xuân-Thanh 5 tháng tù. Tòa Thượng-thẩm giảm tội cho tên lý-xuống 3 tháng tù.

*Bành hung.* — Vì chuyện bất bình tên Trần đình-Luận là tiên-chỉ đánh một người làng. Có người khác thấy thế lại can thì tên lý lại lấy đao đâm cả người lý nữa. Tòa Nam-án tỉnh Thái bình phạt tên Trần-đình-Luận 6 tháng tù. Tòa Thượng-thẩm y án.

*Ăn cắp.* — Tòa Nam án tỉnh Thái-bình phạt tên Tăng-văn-Sĩ và Tăng-văn-Hạnh mỗi đứa 3 năm tù về tội ăn cắp. Tòa Thượng-thẩm y án.

Tòa Nam-án tỉnh Bắc-ninh phạt tên Đỗ-khoan-Chúc 5 năm tù về tội đào ngạch vào ăn trộm đồ đạc của người ta. Tòa Thượng-thẩm giảm tội cho tên Chúc xuống 2 năm tù.

*Ăn cướp.* — Tòa Nam-án tỉnh Bắc ninh phạt tên Lê-v-Hai 3 năm tù về tội ăn cướp. Tòa Thượng-thẩm y án.

**Cải chính.** — Số báo hôm 27 Août có M. Hoàng-văn-Bân được bổ trợ giáo tập sự tại Nam-định, đăng lầm là Hoàng-văn-Bảm vậy xin cải chính lại cho đúng.

**Công-ty Phạm văn-Phi CẦN NGƯỜI LÀM máy và thi-xế cầm xe ô-tô.** — Xem trang thứ tư 2013

**Đốt nhà.** — Đêm hôm qua, hồi 10 giờ rưỡi, có đứa lấy rẻ cuộn điếm nhét vào mái nhà lá cần một bà lão bán gạo tên là Ng-thị-Vu, số 30 phố Goussard.

Khi mới cháy thì hàng xóm láng giềng dẫn tắt được ngay, thiệt hại không mấy. Cuộn rẻ chưa cháy hết còn bắt được ở mái nhà. Sở Cảm đang cho đo xét việc này.

**Ai tin.** — Có tin buồn rằng bà cụ thân-sinh ông Nguyễn-Long kế-toán tại Société française de transports des P. P. S. Hanoi, tạ thế ngày 31 Août 1923 tại quý-xá phố hàng Điếu số 64 đến ngày chủ nhật 2 Septembre này sẽ cất đám ma tăng tại quý quán là làng Hoàng-mai. Năm nay cụ hưởng thọ 75 tuổi.

Vậy xin có lời kính viếng cụ và chia buồn cùng quý-quyến.

(*Xem trang thứ ba, cột thứ hai*).

**Hội-chợ lần thứ năm sẽ mở từ 2 đến 16 Décembre tới nơi này.**

## ĐÁ-BIỆT-TUỔI-VÀNG

(*Trinh-thám tiểu-thuyết*)

PHẠM-BỘI-CẦM dịch-thuật

*Cuốn tiểu-thuyết này cho là đi-thám tiểu-thuyết cũng được, mà cho là trinh-thám tiểu-thuyết cũng được. Vậy xin định to-tất cùng-hiến các bạn độc-giả một cuộc tiêu-khiển khiển-hứng trong khi hè-hắt trè-dài.*

Tôi nói:

— Ở đây ông có gì là người thân thuộc, thì ông đưa tôi gặp ông.

— Một người cũng không có...!

Tôi nghe nói rất lấy làm lạ, nghĩ bụng sao thiếu-bộ lại có người lạ loài đến nỗi nước này.....!

Cách-tư-thắc nói:

— Tôi nếu có nước được một người có can-đảm, có tri-tuệ, nhất là không sợ chết, để cùng tôi làm đồ sự nghiệp, một lòng một dạ, bất luận việc đó to đã nhỏ, đều đồng tình lực mà làm...

Tôi nói:

— Việc gì là việc to trên thế-giới ngày nay, cũng tôi tìm được ra sự-nghiệp viễn-đại!

Cách-tư-thắc nói tiếp tôi một lần nữa:

— Ông có phải người nước Anh không?

Tôi đáp:

— Từ đầu đến chân, toàn là người giống Anh-cát-lợi!

Cách-tư-thắc nói:

— Ông có thể cứu cho đô-thành nước ông khỏi được vòng chăng?

Tôi nói:

— Tuổi-trẻ này làm gì có tài biện lý? Đô-thành nước tôi, làm gì đến nỗi đi được? mà một mình tôi cũng cứu thế nào được cả nước tôi?

Cách-tư-thắc nói:

— Ông không đọc Sử-ký ư? Sử-ký chép ấ g: một đám người cũng cứu cho đế-quốc khỏi đến nỗi nguy vong; một mình tay đưa tài-cao cũng giữ vững được cơn đổ, cứu cho nước Hà-lan khỏi phải cái vạ hồng-thủy cùng ghê, nghịp tự vào trong đám bể tử sống cả. Cái trình-độ ngoan-cố lỗ-đại của nước ta, cũng có thể lấy sức một người mà cứu vãn được. Người ấy hoặc-giả là ông đấy! cũng chưa biết chừng!

Tôi nói:

— Thế thì ông cũng là người nước Anh ư?

Cách-tư-thắc nói:

— Cũng không phải... Tôi không thôi! chú đó cũng không cần hỏi. Cần nói vừa rồi, ông nên tự quyết, như thân thế ông thì còn có chi khi sinh-hàng bảo-hiệt, theo đuổi công danh, mưu đồ sự nghiệp, hay là chỉ bo cơm ấm áo cũng đủ xong một đời?

Tôi nói:

— Cần hỏi lại-làng quá! tôi còn phải nghĩ cho chín đã, bây giờ mới dám quyết một bề.

Cách-tư-thắc ngập đầu, rồi vuốt vai muốn ngồi dậy! Tóc đầu bạc trắng cả cái thứ chải nếp cũng đều trắng toát, nét mặt cái không còn một giọt máu, tôi trông thấy mà phải rộng mình! Duy cặp mắt sáng quắc vào trần-tình như thường, ngồi gượng dậy, rồi liền nói:

— Chúng có tinh giết tôi mới thôi đa; tôi thì quyết tìm được một người kế-chân mới cam lòng! Tôi tin nói thực cùng ông! việc là việc trong đại, kẻ tiểu thường không quản-vấn nổi đâu! Tôi phải trăm cay nghìn đắng, thêm sống thiếu chết, thì mới mong để thoát được cạm-bẫy mà ra, chớ...

Nói đến đấy, bỗng giơ một ngón tay ra hiệu cho tôi mà rằng:

— Im!!

Phía ngoài bây giờ nghe có tiếng gõ cửa, người khán-hộ-phụ ra gần đến cửa rồi lại trở vào ngồi xuống ghế mà nói:

— Ông khách đến đã lâu rồi, tôi ra đi là phải lắm, ông cứ tự-nhiên.

Tôi liền đứng dậy chào Cách-tư-thắc Cách-tư-thắc cầm tay tôi đứng đứng không nỡ dứt, hai mắt trông trong trông tôi và hỏi:

— Mai ông có thể lại đến đây không?

Tôi đáp:

— Được! Chập tối mai tôi sẽ có ở đây!

### CHƯƠNG THỨ VII

Chín giờ sáng hôm sau, tôi vừa tỉnh dậy, đã thấy lão hồi-phòng đưa cho tôi một phong thư, tôi trông đề ngoài là nét bút đàn bà mở ra xem thì là thư của nàng Phần-hạ-thảo. Thư rằng:

« Ông Lôi-khắc-lỗ thân-ái của tôi ơi! mười hai giờ mới ông đến « phòng đọc-báo sẽ xin cùng ông « trao-đổi một đôi lời! Một người « bạn chí-thành cần ông ».

« Á-đức Phần-hạ-thảo bái bút »

Tôi đọc xong liền lấy giấy viết thư trả lời:

« Nàng Phần-hạ-thảo là người thân « ái của tôi ơi! Xin đài gương lượng « xét:

« Hôm nay tôi bận có việc, « phải đi đến bảy giờ tối mới về. Vậy « xin mời nàng bỏ cố đừng bận chiều « với tôi, hoặc ở hãng này, hay hãng « khác, tùy ý nàng định.

« Kỳ-vọng Lôi-khắc-lỗ »

Viết xong đưa ngay cho người cầm thư lại mang về. Đến buổi tối ngồi ăn, vừa ăn vừa cầm bức thư ngẫm nghĩa! Cứ trông lối chữ viết, cũng đủ trông thấy ra người con gái ấy là người thế nào! Nét bút hăng-khoẻ, không giống chữ đàn-bà, xem đến lời thư, tôi cũng không hiểu sao một người con gái hiệp-cốt anh-hùng, trời lại cho riêng lấy cái nhan-sắc tuyệt-thế vô-song làm vậy...? Tôi đến không ngại-do được rộng, song để từng có lần đến Ba lê cùng Day-đê nạp, được gặp dân-bà con gái, hoặc đẹp về vẻ thiên-nhiên, hoặc đẹp về bề trang-sức. Trong chốn phồn-hoa những bực khuê-tú giai-nhân không phải ít, song đều không đẹp được như nàng này! Và chăng cũng chưa có ai là người tôi mới gặp một lần mà đã với đem mơ mộng tưởng! Nay gặp nàng sao bỗng đem lòng quyến luyến, lấy riêng những nỗi vi... Nghĩ thật cũng đáng lo cho mình quá...!

Ăn xong, tôi sắp sửa ra đi, thì thấy con thị-tỳ người Pháp đem thư đến đón. Con thị-tỳ hỏi:

— Ngài có phải là quan Lôi-khắc-lỗ đó chăng?

Tôi gật đầu. Con thị-tỳ liền trao cho tôi phong thư, rồi nói:

— Xin quan lớn lên xe sẽ mở... cũng không sao phải đợi trả lời.

Lúc sắp sửa ra lại đưa mắt cho tôi, xin giữa kín đừng cho ai biết. Tôi thấy bên cạnh tôi còn có một tên bồi phòng đứng đấy; liền bỏ thư vào túi, rồi đứng dậy lên xe.

Xe chạy nhanh, tôi sẽ mở thư ra đọc

Thư rằng:

« Người thân-ái là ông Lôi-khắc-lỗ « lượng xét:

« Tám giờ chiều, xin cùng ông hội-« thực ở hãng cà-phê nước Pháp.

« Xin ông liệu gác trước, tìm một chỗ « vắng; rồi tự nhiên tôi đến, nhưng « phải cho ai mời.

« Á-đức Phần-hạ-thảo. »

(*Còn nữa*).

### Cải chính

Tiểu thuyết « Đá-biệt-tuổi-vàng » kỳ số 9 ra kỳ báo số 1922 ngày 29 Août thợ xếp chữ xếp lầm mấy chỗ này xin cải chính lại cho đúng.

Cột thứ hai, dòng thứ 15 « thì đánh người cũng là một việc rất hay » mất chữ « người ».

Cũng cột ấy, dòng thứ 18 « nghĩa đồng kiêm toàn » xếp lầm ra « kim-toàn ».

Cột thứ năm, dòng thứ 23 « chỉ cuối góc » xếp lầm ra « cuối góc ».

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)



**ĐỒNG-HỒ**
KIỂU THƯỢNG HẠNG PHÁP
Máy kỹ-xảo thượng hạng
Mới về tận nơi có thể đo quang vào BAN-ĐÊM RÕ
Giá . . . . . 5 $ 00
BÁN TẠI HIỆU:
**A. PERROUD (Nhà xanh)**
N° 39, Phố Paul Bert. — HANOI
2099

## MUỐN BÁN

1 cái lều nhỏ (xà-lúp) :
Chiều dài : 15 thước tây ;
Chiều ngang : 3 thước tây ;
Lực chở : 13 tấn ;
Mã lực : 30.
1 chiếc ca-nốt chạy hơi :
Chiều dài : 8 thước tây.
1 cái thuyền 2 cột (goélette) chạy bằng mô-tơ :
Chiều dài : 12 thước tây ;
Chiều ngang : 3 thước tây 20 ;
Mã lực : 35.

Ai muốn mua xin lại hỏi :
ĐẠI-TÂN LA BÍCH CÔNG-TY
ở HAIPHONG
3664

## XIN XEM CHO KỸ

*Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có đăng các-loại của bản-hiệu, đến khi sẽ mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỏ mà lầm ra không đặt được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ nay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :*

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

*Nay kính,*
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.


## Tin nước lên xuống

**Triền sông Hồng-hà**

| | 20 Août hồi 6 giờ | 21 août | 21 Août hồi 6 giờ |
|---|---|---|---|
| Lao-kay | 79.20 | 78 90 | 78.20 |
| Yên-bay | 29 91 | 29 85 | 29 83 |
| Việt-trì | 12.87 | 12 91 | 13.10 |
| Hanoi | 8.66 | 8.68 | 8.79 |
| Vạn-yên | 7.45 | » | 8.25 |
| Hòn-hình | 5 80 | 5 85 | 6 25 |
| Tuyên-quang | 3 95 | 3.85 | 3.90 |
| Phú-đoan | 19.25 | 19.19 | 19 11 |
| Phủ Yên-bình | 1.20 | 1.20 | 1 16 |

**Triền sông Thái-bình**

| | 20 Août hồi 6 giờ | 21 Août hồi 6 giờ |
|---|---|---|
| Thái-nguyên | 19.83 | 19.70 |
| Lẻm | 3.00 | 2.70 |
| Phủ Lạng-thương | 3 90 | 3.70 |
| Đáp-cầu | 4.53 | 4 33 |
| Phả-lại | 3.47 | 3 29 |

**Việc đóng lính khố-xanh ở các tỉnh.** — Quan Thống-sứ vừa thông tư cho các quan coi-trị đầu tỉnh và quan chánh giám binh ở Hanoi một lời cho tri về sự đóng binh lính khố-xanh làm các công việc khác mà không phải tập binh hay là phải đi gác. Ngài có nhẫn lại rằng cứ như lệ đã định thì bắt cứ binh lính hạng nào cũng phải đi gác cả, chỉ trừ những hạng sau này là :

Phó quản coi việc nội vụ ở hàng quán, những hàng quán dưới 200 lính thì được trừ một người fourrier ; những hàng quán trên 200 lính thì được trừ hai người fourrier ;

Những lính tây phái cho quan đầu tỉnh.

Những lính nào theo như lệ đã định. Còn những miền ở xa mà bắt lính đi làm bếp riêng cho các ông đồn thì cũng phải gác đêm và tất cả những lính khác (lính fourrier cũng vậy) đều phải ít ra một tuần lễ một lần tập binh ở ngoài.

## DƯƠNG BÁ-TRẠC
ET
## TĂNG-KHÁNH-LONG
dit **ĐÔNG-NAM-MỸ**

Dệt lãnh lụa, vải-màn, khăn-mặt, đóng giầy tây, giầy ta, va-ly, làm mũ (nón), khăn-xếp, ghê-mây, và buôn đủ các thứ hàng Bắc-kỳ, bán cắt và bán lẻ.

Tổng cục : Hà-nội phố hàng Bông, số 152.
Phân cục : Sài-gòn đường Catinat, 10, đường Bonnard, 90.
Công-xưởng tại Thái-hà-ấp.

Hàng tốt giá hạ, qui-khách chiếu cố xin cứ gửi thư về ĐÔNG-NAM-MỸ số 152. Rue du Coton, Hanoi.
2095

**Di trường.** — Các trường học sau này được di sang các nơi khác.

*Bắc-giang* : Trường Đa-mai phủ Lạng-giang, tại làng Phú-gia di sang làng Đa-mai.

Trường Dĩnh-kế cũng ở phủ ấy, tại làng Đình-trì di sang làng Dĩnh-kế.

*Hà-đông* : Trường Bình-lang phủ Thường-tín ở làng Bình-lang di sang làng Đào xá.

*Hải dương* : Trường Bạo-trong huyện Gia-lộc, ở làng Bạo-trong di sang làng Tang-thương.

Trường An-điền phủ Nam-sách ở làng Tiên-trung di sang làng Lâm-xuyên.

Trường Sang-gia phủ Bình-giang ở làng Sang-gia di sang làng Tao-hương.

*Hà-nam* : Trường Phú-đàm, huyện Kim-bảng ở làng Phú-đàm di sang làng Châu-xá.

Trường Đông-thầy, phủ Lý nhân ở làng Lý-nhân di sang làng Thanh-nga.

*Nam-định* : Trường Phù lao, huyện Vụ-bản ở làng Canh-đạo di sang làng Bình-lao.

Trường Đỗ-xá huyện Nam-trực ở làng Đỗ-xá di sang làng Cát-long.

Trường Văn-cai huyện Vụ-bản ở làng Lê-xá di sang làng Mỹ-cọi.

*Vĩnh-yên* ; Trường Hoàng-trạc, huyện Tam dương, ở làng Thụ-lan di sang xóm Chày.

Trường Hương-lục, phủ Vĩnh-tường, ở làng Hương-lục di sang làng Yên-trù.

**Được chữa không tiền.** — Ngày Kỷ-coi ngày tháng Hanoi đang coi tả, bị một tên tà đánh trọng thương, phải làm nhà-thương từ ngày 24 Juillet đến 11 Août 1923 thì tiền phí tổn trong mấy ngày ấy nhà nước chịu cho.

**Xe ngựa đụng nhau.** — Sáng hôm nay 11 giờ rưỡi ở phố cửa Đông có một cái xe độc mã và một cái xe tải đụng phải nhau. Xe ngựa bị gãy mất một bên chắn bùn.

## VIỆC BẮC-KỲ

**HAIPHONG**

**Gạo và bắp xuất cảng.** — Trong ngày 29 Août, chở đi Hương-cảng 101.315 kilos gạo trắng và 11.500 kilos bắp.

Cũng ngày ấy có bắp chở về Pháp như sau này :

Đi Havre :
6133 bao cân được 543 667 kilos
Đi Marseille :
5575 bao cân được 494 425 kilos
Đi Dunkerque :
3345 bao cân được 296 655 kilos
Cộng : 15.053 bao cân được 1.334 917 kilos.

**Tàu tàu.** — Hôm 12 giờ 25 tàu Kaiping đã nhổ neo chạy Hương-cảng, có 145 hành khách, toàn là người Trung-hoa cả.

**Cháy.** — Mười một giờ trưa ngày thứ tư ở xóm nhà tranh sau sở Xi măng, tức là ở ngay bờ đường Ferrant tối đi bộ lên Hanoi, có một gian của người dân bà tên là Nguyễn-thị-Đan phát hỏa. May tác lý không có gió và đàng người chạy lại chữa nên chỉ nguyên chiếc nhà ấy bị thiệt hại chứng ba chục đồng bạc. Nhưng người ta cũng chưa biết vì lẽ gì mà nhà ấy phát hỏa.

**Thuốc-phiện lậu.** — Chú Tchéong-Hoai-Yeng, 52 tuổi, người ở tỉnh khác qua Hải phòng bị bắt tăng giam vì người ta khám trong mình chú có giắt thuốc phiện-lậu.

**Đánh nhau chí mạng.** — Ngày hôm qua ở Sâu-khe có hai người phu tên là Đào-đức-Cửu và Hồ-văn-Nghĩa đánh nhau rất hăng ; đến nỗi Cửu bị Nghĩa đánh vỡ cả đầu, mà xem ra vết thương nặng lắm, phải đưa lên nhà thương buộc thuốc. Tên Nghĩa đã bắt giải vào bóp.

**Năm cái bình thờ rơi ở đường.** — Ở phố Bần-câu người ta nhặt được một cái bình thờ-thần, một cái sở làm xe và một cái thẻ sau đề tên Chu-văn-Lộc. Ở đường Chavassieux người ta cũng nhặt được một cái bình thờ-thần và một cái thẻ, sau đề tên Lê-Mạc. Năm cái bình thờ rơi ở đường ấy đã đưa đề cả ở sở Cảnh ; ai mất lại mà nhận.

**HÀ-ĐÔNG**

**Thuyên-chuyển.** — Ông giáo Mỹ về dạy trường nữ-học mấy năm nay học trò lấy làm kính mến lắm, vì ông chẳng những hết lòng dạy bảo mà về đường luân-thường đạo-lý ông lại nghiêm lắm. Nay ông được nghị-định thuyên-chuyển về Hưng-yên là nơi ông đã dạy trước thì những nhà có con gửi ông dạy bảo và các học-sinh lấy làm tiếc lắm.

Xin chúc ông chơ quy-quyến được mạnh khỏe, thượng lộ bình an.

R.

**VIỆT-TRÌ**

**Thuyên-chuyển.** — Trường học Pháp-Việt ở Việt-trì vì ban con giai thì ông Trần-trọng-Ngà đổi đi Vạn-yên (Sơn-la), ông Nguyễn-Tài đổi đi Sơ-tây ; vì ban con gái ông Trần-văn Chiêu đổi đi Nam-định. Các ông ở Việt-trì lâu năm nhất thì có ông Chiêu, nay các ông đổi đi thì ở Việt-trì ta ai cũng tiếc mến lắm.

Vậy xin có lời chúc các ông và qui quyến thượng lộ bình yên.

**PHỦ LÝ**

**Chết đuối.** — Ngày 24 Août mới rồi, tên Nguyễn-thị-Việt 22 tuổi, có thai, quán xã Cao cái, làng Yên-đổ vì chồng đi vắng phải đi phơ thay cho chồng sang làm đê Nhị-trác, phủ Nam-sang. Ngày hôm ấy dân phu phải họ đề suất này, đến 8 giờ tối thị Việt cùng 7 người phu nữa xuống thuyền trốn đi ăn cơm, vừa ra đến giữa đồng sâu, không may đắm thuyền, 7 người phu kia vớt lên được, còn thị Việt vừa có thai, vừa đói nhọc, chìm xuống đáy nước, chỉ bắt một cách thảm thay.

**Nạn ô tô.** — Hồi 5 giờ chiều ngày hôm qua, một cái ô-tô của sở Công-chính khi về đến con đường trước cửa nhà xác thì va phải một ông lão nhà-quê bị thương ở đùi và ở chân.

Sở cảm đã cho đem vào nhà thương buộc thuốc.

**THÁI-BÌNH**

**Mấy việc đáng khen.** — Bản quán tiếp được hai sau này :

Hôm 12 nước nông lên to quá, lại thêm bão tập 2m 8m, đê ở tại Thái-bình đã nhiều nơi thấm lậu. Khi ấy ở Công-điền gần làng, nước tràn qua vào sát mặt nhiều chỗ, tình thế rất là nguy hiểm, nhờ có quan Phủ Kiến-xương vì lòng công nghĩa, đem hơn một nghìn dân phu ở phủ Kiến lên cứu chỗ đê sạt đó tức là về hạt Võ-tiên vì quan huyện Võ-tiên bận coi một đoạn đê khác. Nước sông lên càng ngày càng to, gió lại càng ngày càng mạnh, ngài hết sức cổ-động phu hồi đắp nên khác đê Công-điền được vững vàng. Cái lòng vì nghĩa đáng khen thay.

Chàng hôm ấy, có mấy nhà thấy dân phu đắp đê khỏ sở mà không được ăn, nên rủ nhau nấu cơm và phát tiền cho phu, tiện đây cũng xin có mấy lời ngợi khen các nhà có lòng tốt ấy.

P. V. B. lai cảo.






## VIỆC KINH-ĐÔ

**Ngày hội nước bóng ở điện Huệ-nam (Đại Hồn-chén).** — Mồi năm đến trung-tuần tháng bảy ở điện Huệ nam có làm lễ rước bóng đức Thánh-mẫu A-na-thiên Y-ngọc-công-chúa. Sự-tích và phong-cảnh ở điện ấy bản-quán đã thuật-thuật những trong mấy kỳ báo các năm trước ; tưởng không phải nhắc lại nữa. Nay chỉ lược kể cái quang-cảnh ngày hội ấy mỗi năm có thay đổi mỗi khác như sau này :

Chiều hôm 11 tháng bảy ở dưới sông trước mặt điện ấy nào là những lâu-thuyền thể thuyền đăng-thuyền-hoa-phòng nơi nào cũng trương đăng kết-thể rất là trang lệ huy-hoàng, mà nơi nào cũng khói nhang bay nghi ngút, sắc áo đọn diễm đủ cảnh những tiếng chiêu văn, tiếng đàn, tiếng phách, lần đồng xuống bóng hàng trăm nghìn người chen chật như nêm, còn những kẻ du-thuyền thì chẳng thiếu mặt nam-thanh nữ-tú nào. Thật là một ngày hội rất bắc phiền ba nào nhiệt.

(Xem trang thứ ba)

## SẢN-NHIÊN-ĐÀI

*Tối thứ sáu 31 Août 1923*
Diễn hai tích
*Một tích chèo* : — *Một tích tuồng pho*
Tích thứ nhất :
TÀI TỬ ĐA TÌNH
Tích thứ hai :
CẠT TU KHÍ BÀO
*Tối thứ bảy 1er Septembre 1923*
Diễn tích
**ĐỨC MẪU ĐỀN SÒNG**
*Tích này bản hội đã soạn thành vở ; nào tài học-thức nào phép uy linh, đủ các giọng chèo, toàn câu hát mới, thật là một buổi hát rất đích đáng.*

## Vì dùng không hết mà bán

**MỘT CÁI XE Ô-TÔ "FORD"**

Còn tốt lắm, máy hút dầu sáng hiệu "Zénith" *(Carburateur Zénith)*, đèn điện và đèn đất.

Hỏi tại : M. Moisan. Société des Tuileries, Đáp-cầu.
3658


## Rượu bổ-dào:
**TONIQUE TONKINOIS**
có tờ chứng-chỉ ban khen
của **HOÀNG-THƯỢNG**



Theo bình tự-nhiên in ra đây, chẳng những có mấy thứ thuốc về những bình lạ, làm trò-cười cho trẻ-con và người có tri không ai có thể tin được!

Xin xem-xét và so-sánh cho kĩ kẻo phẩm lẫn

*Ngày mùng 7 tháng năm, niên-hiệu Khải-định thứ ba, tôi Nội-các phụng lời chân phê rằng :*

*Chiếu sang đọt được phòng của MONTÈS quí dâng, có chữ rằng việt thể rượu bổ đã lâu ngày dùng qua rất hay, đáng nên gia thưởng, trước lục phê thị gửi cho qui được phòng chế-tạo để lỗ thanh-giá.*

*Khâm thử.*

欽此 欽奉 有旨 賜得 三等 五品 內閣 中書 銜


Rượu nầy đã [illegible]-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả ! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được ! *Giá bán rất rẻ : 2$25 một chai lớn ; từ sáu chai giở lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kê những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tinh-chất người bản-xứ.

Bào-chế **MONTÈS**
54, *Phố Tràng-tiền*, 54
HANOI

*Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.*



## NGỌC-KIỀU-LÊ

*(Chuyện một người nữ-sĩ có tài nhà ngọc phun châu, lại giữ được gia trong tuyết sạch, đáng làm gương cho bọn quần-thoa. Xem chuyện này thì sẽ biết rằng các bậc đành-nhân ở trên thế-giới từ xưa đến nay, đều bởi cái tinh-anh trong trời đất chung đúc nên, thọ Tạo hóa ai phận biệt nam-giới nữ giới.)*

**NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật**

*Tô ngự-sử* bỗng thở dài mà đáp lại rằng :

— Người khác thì để không dám nói, nhưng tiên-sinh bà phải là người ở đâu, vậy để đến nỗi cũng không ngại.

Tô ngự-sử liền thuật chuyện cho *Ngô hàn-lâm* biết rằng *Dương* ngự-sử định lập mưu bẻ ông ta cùng *Trương* lại-bộ mạo xưng là *Bạch-công* đề-nhân lối đình-hôn, lại âm-thông với *Dông-toàn* đề cầu triều-đình giáng chỉ, vân vân.

*Tô ngự-sử* lại nói :

— *Ngô* tiên-sinh ơi ! tiên-sinh thử nghĩ việc ấy có nên làm hay không ? Bạch niên-huynh đi rồng, ai lại người xuất dâm mà chỉ lý với hắn, vậy nên tiểu-đệ phải tránh đi.

*Ngô hàn-lâm* nói :

— Ấ ! nguyên do lại thế mà tiểu đệ không biết !

Bấy giờ các người đến tiễn-tống rất nhiều. *Tô ngự-sử* uống mấy chén rượu rồi đứng dậy cáo-từ. *Ngô hàn-lâm* về nhà, nghĩ thầm không ngờ *Dương* ngự-sử dám làm cán đến như thế ! Hẳn đã có tay trong, hoặc khi xin được triều-đình giáng chỉ thì làm thế nào ! Sanh-nữ hiện đang ở nhà tạ, bấy giờ ta cũng lấy với hắn làm sao cho được ! Hoàng-chỉ *Bạch* tiên-sinh trong khi lâm-bịnh, hai ba lần ân-cần ủy-thác cho ta, vạn nhất thế nào, bỗi lại sao kịp. Thế mới biết cái kế thoát-thân của *Tô ngự-sử* cũng đã rất cao. Chi bằng sáng mai ta nên phép nghỉ già bạo, nhân lúc hắn chưa kịp làm, thảo trước đi là hơn.

*Ngô hàn-lâm* nghĩ vậy, đến nửa đêm sau, liền xin phép giả-hạn. Nguyên tòa Hàn-lâm vốn là một chức quan nhàn-hạn, cho nên xin phép rất dễ. Khi *Ngô* hàn-lâm đã xin giả-hạn được rồi, tức khắc sửa soạn đem gia-quyến trở về quê-nhà.

Bấy giờ *Ngô* hàn-lâm ở kinh, chỉ có một người thiếp hầu và nàng *Bông-ngọc*, cả thảy 3 người. Người thiếp hầu nhận làm phu-nhân, nàng *Bông-ngọc* nhận làm tiểu-thư, còn các tỳ-bộc chẳng qua độ hơn mươi người mà thôi. Mờ mờ sáng ra đi, không ai biết cả.

### HỒI THỨ IV

*Ngô* hàn-lâm nhân *Dương* ngự-sử làm cản, hết-sức đi phải xin giả hạn, rồi mới đem nàng *Bông-ngọc* trở về quê nhà. Trong khi đi đường, được bình an vô-sự, về tới thành *Kim lăng* là nơi nguyên-quán của *Ngô* hàn-lâm đó.

*Ngô* hàn-lâm có một người con gái, tên gọi *Vô diệm*, năm ấy 17 tuổi, lớn hơn nàng *Bông-ngọc* một tuổi, hiện đã nhận lời gả chồng, nhưng còn chưa cưới.

Nàng *Vô diệm* dẫu là một vị tiểu-thư con quan, nhưng người cũng lắm-không. Nàng cùng *Bông-ngọc* tức là con có con cậu.

*Ngô* hàn-lâm đã nhận lời ấy-thác của *Bạch-công*, sự *Dương* ngự-sử đó tìm, mới đổi tên cho nàng *Bông-ngọc* là *Võ kiều* để cùng với *Võ diệm* gọi nhau như chị em ruột trong một nhà vậy.

*Ngô* hàn-lâm lại bảo cả người nhà đều gọi là đề-nhất tiểu-thư và đệ-nhị tiểu-thư, chứ cấm không được nói đông gì đến chữ *Bạch* cả.

*Ngô* hàn-lâm về nhà, bấy giờ đang cuối đông, mới khách nồng mấy bữa rượu mừng thì để sang đầu xuân năm mới, chỉ chăm chăm muốn vì nàng *Võ-kiều* tìm một giai-tế mà đó là chưa được người nào.

Một hôm, các quan thân trong thành họp bạn có đặt tiệc tại nhà *Linh-cốc* để thưởng mai. Nguyên rừng mai tại nhà *Linh-cốc*, là một cái tùng cảnh thứ nhất trong thành *Kim lăng* vậy.

Gần chùa có hàng mấy dặm, đều có mai hoa, hoặc bạch hoặc hồng, một lối đường dài, gió hương xông mũi. Trong chùa có mấy cây sắc lạ, lại càng tươi tốt bội phần.

Mỗi khi mùa xuân hoa nở thì thiện-nhân du-khách đến đấy rất nhiều. Hôm ấy *Ngô* hàn-lâm theo người đến chùa xem, quả-nhiên là một cảnh danh-hoa rất đẹp.

*Ngô* hàn-lâm cùng các quan nông rượu thưởng mai trong nửa ngày, khi rượu đã nửa chừng, ai nấy đứng dậy đi dạo xem xong quanh để tìm cách tiêu khiển.

Ngô hàn-lâm thì trong bài bên trông có nhà để thơ đề. Nào các bậc tiền bối đời trước, nào các nhà văn-sĩ bấy giờ, có bài cổ-thi, có bài từ phú, nhưng xem toàn là văn phiếm, chưa thấy bài nào xuất-sắc hơn người.

*Ngô* hàn-lâm lại đi vòng qua một cái hiên con, trông thấy trên bức tường vôi có một bài thơ, chữ đề lối thảo rất đẹp như rồng bay rắn lượn vậy.

*Ngô* hàn-lâm đến gần nhìn xem, trên viết bài thơ, dưới lại có viết mấy chữ rằng « *Kim-lăng Tô hữu Bạch đề* ».

*Ngô* hàn-lâm ngâm đi ngâm lại mấy lượt, rồi lại tấm tắc khen-ngợi mà rằng :

— Hay ! Hay thật ! Thanh-tân kỳ-dật, chẳng khác gì *Đậu* khai-phá và *Bảo* tham-quân thuở xưa.

*Ngô* hàn-lâm trông thấy nét mực chưa ráo, lại nghĩ thầm rằng : người này tất là một bậc thiếu-niên đành-sĩ đời bấy giờ, chứ quyết không phải là phường dang-hủ. Nghĩ vậy, mới lấm-nhẩm nhớ lấy cái tên *Tô-hữu-bạch*.

*Ngô* hàn-lâm đang bồi-hồi ngẫm-nghĩ thì bỗng có tự-tăng đến dâng trà. *Ngô* hàn-lâm liền trỏ bài thơ mà hỏi rằng :

— Người có biết bài thơ này của ai đề đó không ?

Tự-tăng đáp rằng :

— Bẩm ngài ! Vừa rồi có mấy chàng thiếu-niên sống rượu ở đây, tất là một người trong bọn ấy !

*Ngô* hàn-lâm hỏi :

— Bây giờ bọn họ ở đâu ?

Tự tăng nói :

— Nhân có các quan xơi việc ở đây, tiểu-tăng sợ không tiện, để bảo bọn họ đi sang *Quan-âm-viện* rồi !

*Ngô* hàn-lâm nói :

— Bây giờ bọn họ ở tại *Quan-âm-viện* à ?

Tự-tăng nói :

— Chúng tôi không được biết có còn ở bên ấy hay không.

*Ngô* hàn-lâm nói :

— Người thử sang xem. Hễ bọn họ còn ở đấy thì người vì tôi mời chàng họ *Tô* là người đề bài thơ này sang đây cho tôi nói chuyện.

Tự-tăng vâng lời đi ngay. Chưa được bao lâu đã thấy lật-đật trở về báo rằng :

— Bọn họ vừa mới đi cả. Nếu cho người theo ngay, còn có thể kịp được.

*Ngô* hàn-lâm nghe nói, trong lòng buồn rầu mà rằng :

— Người này vẫn tài dẫu hay, nhưng không biết tướng mạo thế nào. Giá sử bề ngoài mà chất thì tạ được xem mặt, nhưng bây giờ người ta đã đi rồi, mà ta gọi lại, e có điều không tiện.

(Còn nữa)

Bằng ngày 12 làm lễ rước bóng từ điện Huệ-nam lên đến làng Hải-cát bằng những chiếc lân thuyền. Tối ấy lại làm lễ tế tự ở đình làng Hải-cát, thì ở nơi đó lại đến thành một cuộc cũng đông đảo vui vẻ như dưới điện Huệ nam, mà nhất là tối hôm ấy, cũng khi 7 giờ sáng là khi 7 giờ sáng là khi rước bóng về điện Huệ-nam, trong hai lúc ấy là náo-nhiệt hơn cả.

Hồi năm giờ chiều Hoàng-thượng Lưỡng-tôn-Cung có ngự lên hành-hương ở điện ấy, Trong khi ngự-giá đến đó từ 5 giờ đến 7 giờ thì lễ-nghi đã diễn-dương một cách rất chỉnh tề trang-nghiêm. Sau khi ngự-giá hồi loan thì các ái-nữ thiện-nam rất tổ lòng thành-kính và ái-đái, cho nên ngày hội rước bóng năm nay so với các năm trước thì rất vui hơn và đông hơn trước vậy.

## VIỆC TRUNG-KỲ

### THANH-HÓA

**Sét đánh chết bốn mạng.** — Hôm 9 tháng sáu ta, có bốn người ở làng Bồng-thượng, phủ Quảng-hóa, đi qua hạt làng Tây-trác và Toán-ngải, chẳng may bị sét đánh chết cả bốn mạng, và chết luôn cả con lợn của họ gánh nữa, lại thấy mấy thúng gạo mấy nải-chuối, càng là quang gánh mấy đôi lung tung ra cả nơi đó thì chắc hẳn này đi chợ về. Quan địa phương tới khám, rồi cho mai táng.

**Đào trộm mả.** — Hôm 23 tháng 6 ta, ở xã Yên-hành, thuộc huyện Ngason, tên Trần-Khắng, có cái mộ ông thân-sinh ra tên ấy, đã cải táng rồi; mà không biết ai đào lấy trộm mất cả cái liễn-sành và một tí bài cốt, chỉ còn sót lại mấy cái xương nhỏ, thì không biết chúng lấy trộm cái đó để làm chi.

Người ta đoán rằng có kẻ nào thù hằn tên Khắng mà lấy bài cốt để hãm hãm phải van lạy hay là chuộc tiền chăng.

Tuy vậy mặc lòng thật cũng là một cái tội đại ác, mong rằng quan sở tại thám nã kẻ tội-nhân mà trừng trị cho nghiêm để làm gương cho kẻ khác.

### THỪA-THIÊN

**Thời tiết.** — Mấy lâu trời đã bớt mưa đã nắng ráo như thường, nhưng chưa có chỗ nào thiếu nước, ruộng tuy ẩy có chậm nhưng cũng vẫn được tốt tươi cả. Bụi lúa kể từ nay cho đến khi gặt về nhà sẽ còn phải gặp nhiều thời tiết thay đổi lắm, cho nên mùa lúa này cũng chưa biết ra sao mà dám đoán trước.

**Đào hầm xỉa cọp.** — Một vùng thôn dân ở vào dãy làng An-nông bấy lâu bị sở về cái nạn cọp bại người kể cả lớn nhỏ bị hại về cọp đâu cũng đến 10 người trong khoảng không đầy một năm nay.

Việc trừ hại ấy thì dân kêu lên huyện, huyện lại bẩm lên quan trên trù cách nọ tính cách kia để mà cứu khổ nạn cho dân, chậm mãi đến nay mới thấy khởi sự làm.

Bây giờ trù đến cách đào hầm và một nơi để xỉa cọp. Trù đào đến ba cái, sự phí-tổn thì có tư-tích của dân chịu.

Nghe đâu nay mới đào xong được một cái, mức gì cho việc chóng thành và được công hiệu tốt để trừ hại cho dân.

**Bảo cừu.** — Làng Nong có người bị cọp bắt mất một đứa con gái, người ấy thương xót vô cùng đêm ngày lập chí báo cừu. Chung quanh nhà thì rào dậu phận vách đều đóng cửa rất là kiên cố lại rèn đúng mũi nhọn, thường đêm thì thức để rình cọp đến mà đâm, lại thường ngày vác mác lên rừng tìm dấu, cố chí gặp cọp thì ra sức trả thù cho con.

Chí khí người này rất là bằng hái, nhưng chưa biết đến khi gặp cọp thì ra thế nào.

Sức người đâu mà địch lại được với cọp. Tuy vậy mà người có chí có sức, có đảm thì thường cũng giết được cọp, vậy thì người này muốn trả thù thì phải cho có đủ trí, sức và đảm mới mong trả thù được, bằng như cậy chí có một lòng thương con mà ra liều thân với cọp thì không tránh khỏi sự hiểm nghèo nên cần thận.


## 張柱林醫

**HỠI CÁC ÔNG MẮC PHẢI BỆNH TRĨ!**
**XIN MỜI CÁC ÔNG QUÁ BỘ,**
**TÔI CHỮA BỆNH NÀY**

**BỆNH TRĨ** (tức là bệnh lòi trĩ) thực nhiều người mắc phải, chẳng những là đau đớn, nhức nên tất đang tâm nghiên-cứu một cách mới chuyên-trị chữa bệnh này không đau, không sót, chỉ trong mấy hôm thôi những nỗi mạn tự-hồ rụng rời, mà trong khi đang thuốc cũng có thể làm làng như thường không mất thì-giờ. Vậy ngài nào mắc phải bệnh này xin mời đến :

**M. TCHUONG-QUAY-LAM**
**28, Phố Lane Cotton — HANOI**

*Sáng tiếp khách từ 8 giờ rưỡi cho đến 2 giờ chiều, đi chữa từ 2 giờ rưỡi đến 5 giờ.*
*Các tỉnh xa đều xin bản tiếp.*
*Thư từ xin trả lời ngay.* 2000

## Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

### Rượu bổ-đào : TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất quí để trị các chứng bệnh như : kém ăn-ngủ, mỏi-mệt, sôm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ sức cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số từ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán **2$25** một chai lớn, từ sau chai trở lên số trừ hoa-hồng

**Hiệu Bào-chế MONTÉS, 84, phố Tràng-tiền, Hanoi.**

THUỐC THỤT

## Injection Peyrard

**D'ALGER**



Là thứ thuốc lâu năm nhất, công-hiệu nhất để trị bệnh lậu và tất cả các bệnh chảy mủ cũ hay mới.

**Trong 232 người Á-rập thì 231 người khỏi**
về thứ thuốc này
*(Theo tờ trình của viện thú thuốc ở Alger)*

— BÁN TẠI :
SPÉCIALITÉS PEYRARD
46, Rue de Grenelle. — PARIS

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

## Nhà đồng-hồ hai chuông

TỨC LÀ HIỆU
**QUẢNG-HƯNG-LONG**
*Ở phố hàng 26, số 79, tỉnh Hà-nội*

Bản-hiệu bán các thứ hàng sắt, đồ làm nhà, các đồ tạp-hóa, các thứ đồ dùng
BÁN HẠ GIÁ, VÀ XUẤT NHẬP TỰ-DO
Xin mời qui-khách các tỉnh khi về Hà-nội, lại thăm bản-hiệu.

## 泰NAM-THÁI南

*6, Quai Clémenceau — HANOI*
*ở phố Bờ-sông, số nhà 26, HANOI*

Bản-hiệu có bán gỗ lim cây, gỗ lim phiến, gỗ lim xẻ thành khí, các thứ gỗ tạp, gỗ gụ, gạch xây tường và có nhận cả đóng các thứ đồ-đục và các thứ lối cửa.
Hàng tốt giá hạ.
NAM-THÁI
2075 *Kính-cáo*



## CHANSON & THIBAULT

58, Rue Paul Bert, Hanoi

Bản-hiệu có bán các thứ máy hát mới về rất rẻ, rất tốt và rất đẹp, và lại có cho thuê cả máy hát và các thứ đĩa, tiếng Bắc, tiếng Huế, tiếng Saigon, tiếng Tàu, tiếng Tây.

Bản-hiệu có bán cả các thứ điếu rất đẹp, rất tốt và hợp cách vệ-sinh.

Bản hiệu mới có thứ mỡ « ÉMAILLINE » để lau đĩa hát rất tốt mỗi ống là 0$40. *Nay kính cáo.*




2056



## Đồng-hồ đeo tay hạ giá

Mỗi cái **1$00**

VỎ KẼN

Thưa các quý khách, những đồng-hồ đeo tay của bản-hiệu vì giá bạc nên 5 quan nên chúng tôi xin bớt giá mỗi cái 1$00 nếu chiếu giá không bớt thời xin biếu cái kính giọng vàng có hộp xin xem như sau này :

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Đồng-hồ đeo tay chôn tối thấy giờ | | giá trước | 9$40 | nay | 4$40 |
| — | lí | cỏ kim ly | — | 6 00 | — 3 00 |
| — | lí | kim thép và kim vàng | — | 4 80 | — 3 80 |
| — | lí | vuông thực xinh | — | 6 80 | — 4 80 |

Kể các quý-khách chiếu cố cho 2 cái mà không bớt giá, chiếu giá trước thời xin kính tặng 1 cái kính giọng vàng đời mới và 1 cái hộp kính aluminium vì cả tiền bước nữa. Xin chiếu cố cho.

**TONG-YUNE-TAI**
2069 *49, Phố hàng Ngang, HANOI*

## ATOPHAN-CRUET

**THUỐC ATOPHAN-CRUET**
Là một vị tinh hảo không có pha chế nhiều món
Mỗi hoàn 0,50 cr. ( uống từ 3 đến 8 hoàn trong 24 giờ )
**TRỪ CÁC BỆNH ĐAU LẠT-LÉO VÀ GẦN-CỐT**
THUỐC PHÁP Ở PHÁP QUỐC LẤM
Trữ tại : 4, Rue de Pas-de-la-Mule, PARIS
Cũng có bán tại : Rues, M. CHASSAGNE, Pharm., Hải-phòng, L. BOURGUIGNON, Pharm., và các hiệu bào-chế khác.

## GRANDS MAGASINS REUNIS

*Hiệu Gô-đa cũ ở phố Tràng-tiền, Hanoi*

NHÂN DỊP NGÀY KHAI TRƯỜNG HỌC
Từ thứ hai 27 Août cho đến mày ngày sau :
**Bán chiêu-khách những giấy bút, đồ nữ-trang, bàn chải, giao, nước hoa, mũ, áo lót mình, cà-vạt, giầy**

**Gian bán đồ ăn và gian bán rượu**

BÁN CÁC ĐỒ MỚI SANG KỲ TÀU VỪA RỒI

*Xin xem giấy khai giá hàng cùng chỗ bầy hàng*

## Xe nhà và xe cho thuê

## POUSSE-POUSSE SAIGONNAIS

**Société Fse de Transports — Hanoi**

*7, Boulevard Bobillot, 7.*

**Téléphone N° 73**

### THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
### (hiệu đầu nai)

Bệnh hao mòn, kém sức, yếu đuối, đều là những bệnh người ta thường hay mắc phải, vì làm lụng quá hay lo nghĩ nhiều. Rồi làm cho kém bền chân huyết đi mà chính chân huyết ấy cũng lại còn yếu đi nữa. Vậy ta cần phải bồi bổ ngay vào chân huyết. Muốn bồi bổ cho chân huyết thì không còn thuốc gì hay bằng thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu nai). Thuốc này vừa bổ vừa chống khỏi bệnh yếu đuối, mỏi mệt, xấu mặt, hao mòn sau khi mới khỏi bệnh cấp, bệnh sốt rét, những bệnh lâu năm.

Thuốc này làm cho chân huyết bình phục lại như thường và lọc cho huyết được trong trẻo. Bởi thế sau khi ở cữ mà dùng thuốc này thì cũng tốt lắm, bổ hết cả mọi đường hay sức khỏe.

Các ông bào-chế đều bảo thuốc này là một thứ thuốc rất tốt để khỏi hỏ có hàng nghìn hàng vạn người.

Các hàng bào-chế lớn đều có bán cả

2060

## LAXO SODYL

Một thứ hạt gặp chất muối của loài quả thì xủi bọt lên.
Là thứ thuốc nhuận tràng rất tốt.
Thứ thuốc tẩy rất dễ dùng.
Trừ bệnh táo cùng các chứng khác vì bệnh táo sinh ra một cách rất chóng, như nhức đầu, đau gan, đau vị, đau ruột, bệnh trĩ, đau đầu ruột, bệnh trệ, nhọt lở, vân vân.
Thứ thuốc này hiệu nhất, rẻ nhất.

**Giá tiền : 1$25 một lọ 10 hay 15 liều**

Về phần Đông-pháp có gởi bán tại :

**Hiệu Bào chế E. CHASSAGNE**

**59, phố Paul-Bert, Hanoi**

## CẦN NGƯỜI LÀM

« Công-ty Phạm-văn-Phi chúng tôi vừa mới « thầu lại được việc chở thơ và hành-khách « đường Vinh đi Đông-hà trong 5 năm nữa. « Vậy chúng tôi đang mở to thêm nhà máy « và đã mua thêm nhiều xe mới ở Tây sang, « nên đương cần dùng những người thợ tiện, « thợ nguội và những người biết lắp máy xe « ô-tô. Ai biết nghề vào Vinh hỏi sẽ được « lương cao. »

2013 **PHẠM-VĂN-PHI Công-ty kính cáo.**



Certifié l'insertion — Imprimerie du Trung-Bắc-Tân-Văn



Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ "Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)